

Josip Juraj Strossmayer

GOVOR U RIMU
1870. GODINE

Knjižni niz
POVIJEST

Josip Juraj Strossmayer
GOVOR U RIMU 1870. GODINE

Nakladnik
ESDEA d.o.o.
Oroslavje, Hrvatska

Odgovara
Velimir Šubert

Lektura
Marijan Malašić

Grafička priprema
GENESIS, Zagreb

Tisak
ITG, Zagreb, 1999.

Josip Juraj Strossmayer

GOVOR U RIMU 1870. GODINE

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 929 Strossmayer, J. J. (042.5)

STROSSMAYER, Josip Juraj
Govor u Rimu 1870. godine / Josip
Juraj Strossmayer. - Oroslavje : Esdea, 1999.
- 36 str. ; 15 cm. - (Knjižni niz Povijest)

ISBN 953-6409-04-6

990413019

JOSIP JURAJ STROSSMAYER

Sredinom burnog 18. stoljeća iz Linza stiže u Osijek mladi vojnik Paul Strossmayer, privučen neodoljivim šarmom grada i jedne domaće djevojke. Paul se tu ženi i postaje rodonačelnikom obitelji koja se kasnije jako razgranala i sasvim pohrvatila.

Daleko od glavnih tijekova povijesnih plima i oseka, 4. veljače 1815. godine, nepismeni trgovac konjima Ivan Strossmayer i Ana Erdeljac postaju roditelji blizanaca Josipa i Jurja. Jedan od njih umire kratko vrijeme nakon poroda, a roditelji ne znajući koji je zapravo umro, daju oba imena preživjelom djetetu.

Nakon školovanja u Osijeku i Đakovu, Strossmayer prvo doktorira filozofiju u Pešti, a uskoro i teologiju u Beču. Uspjeh kojim je Josip Juraj polagao ispite nije prošao nezamijećen. U dva središta dunavske monarhije, Beču i Pešti, ne jenjava zanimanje za mladog intelektualca ni nakon njegova povratka u grad

koji će uvijek biti vezan uz njegovo ime — grad Đakovo. I tako, nakon pet godina predavanja (matematike i fizike) u đakovačkom biskupskom sjemeništu, godine 1847. Strossmayer bi pozvan u Beč gdje, uz neke druge dužnosti, preuzima mjesto dvorskog kapelana. Dvije godine kasnije, starost i bolest ispratiše dotadašnjeg đakovačkog biskupa Josipa Kukovića, inače zagrepčanina, u mirovinu. Car Franjo Josip postupi prema preporuci bana Jelačića te osamnaestog dana, predzadnjeg mjeseca godine 1849. imenova Strossmayera za đakovačkog biskupa.

Po sazivu pape Pia IX. započeo je 8. prosinca 1869. godine opći crkveni sabor u bazilici Sv. Petra u Rimu. Dva biskupa, Đuro Smičiklas i Josip Juraj Strossmayer putuju u Rim. Strossmayer ima mudrost, hrabrost i nadasve znanje da u nekoliko navrata progovori savršenim latinskim jezikom i retorikom koja je zadivila mnogobrojne crkvene velikodostojnike. *Biskup s turske granice*, kako su ga neki prozvali, hrabro progovara protiv nepravilnosti poslovnog reda, a u daljnjim sjednicama tijekom saborskih rasprava iznosi stavove što odišu razumom i ljubavlju neuobičajenima za sam sabor i vrijeme u kojem je održan. Povjesničar Friedrich svjedočeći o Strossmayeru

rovu nastupu izjavljuje: “Na govorničku tribinu stupa izvanredan govornik... muž pun duha i vjere, koji govori latinski kao nitko drugi... On govori s apostolskom otvorenošću.” Nekima se ova otvorenost nije svidjela, a drugima opet jest.

Nakon jednog dvosatnog govora u kojem je Strossmayer, kao i uvijek demokratski usmjeren, uzdizao autoritet kardinalskoga kolegija nasuprot papinskom autoritetu, bi izjavljeno da će se ta sjednica *na vijek* brojiti među prve. Neki biskupi izajviše da se *od vjekova nije čula takova govornička vještina na latinskom jeziku*. Uskoro se po svemu svijetu raznio glas o tom govoru.

Između mnogobrojnih Strossmayerovih misli vrijedna je spomena njegova obrana protestantizma kad je na taj oblik vjerovanja svaljena krivnja zbog pojave tumačenja poput naturalizma, panteizma i ateizma. Genijalnost biskupova se vidi i u njegovoj spoznaji da manjina često biva nedužnom žrtvom *većine koja se je kadra na sve mahove od strasti zavešti*. A jedna od najljepših misli je svakako ona gdje on kaže: “A što se osobito ljubavi tiče, to je sigurno s njom u suprotivštini tuđe rane dirati u drugu svrhu, nego da ih pomogneš liječiti.”

Po nekima daleko najzapaženiji potez slavnog Osječanina jest odlučan i promišljen govor protiv nepogrešivosti rimskog biskupa. Kao ishod, 55 biskupa, ne želeći glasovati za papinsku nepogrešivost, a ni protiv nje (i protiv Pape), prijevremeno napuštaju Rim.

Vrativši se u ponosno Đakovo, Strossmayer biva istinski voljen i cijenjen od hrvatskoga puka, a neki slavni govornici tog vremena proglašavaju ga prvim europskim govornikom.

Josip Juraj Strossmayer umro je 8. svibnja 1905. godine u Đakovu. Za sobom je ostavio novoizgrađenu đakovačku katedralu, Sveučilište u Zagrebu, čiji je bio glavni osnivač, te kao najveći hrvatski mecena Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti (danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti), bogatu galeriju slika i slavu dovoljnu ne samo za preživjela već i za preminula brata.

Mr. Predrag Brkić

Štovani oci i braćo!

Dršćući, no slobodan i miran u svojoj savjesti pred Bogom, koji živi i mene gleda, hoću da među vama u ovoj svečanoj skupštini prozborim.

Cijelo vrijeme, od kako ovdje s vama sjedim, slušao sam sve dosadanje govore živom željom, da mi koja zraka odozgor oči uma rasvijetli i omogući da izrekнем svoje mnijenje vrhu zaključaka ovoga svetoga općega Sabora.

Obuzet čuvstvom odgovornosti pred Bogom, proučio sam što dublje spise Staroga i Novoga zavjeta, i te dostojne spomenike istine zapitao, da li je Sveti Papa, koji ovdje predsjedda, uistinu nasljednik svetoga Petra, namjesnik Isusa Krista i nepogrješivi učitelj Svete Crkve?

Za rješenje toga ozbiljnoga pitanja bio sam prinuđen sadanje okolnosti iz vida pustiti i sebe u duhu bakljom evanđelja u ruci u ono doba postaviti, gdje nije bilo ni ultramontanizma, ni

galikanizma, kad je Crkva jedine svece Pavla, Petra, Jakoba i Ivana za učitelje imala, kojima nitko božanstvene uglednosti odreći ne može, a da ne uzdvoji o nauci svete Biblije, koja evo preda mnom leži, i koju je u Tridentu obdržavani sabor crkveni za pravilo vjere i nauke o ćudorednosti proglasio.

Ja sam sve svete listove pregledao, pa — smijem li to otvoreno reći — nisam baš ništa našao, što bi nazore ultramontanaca potvrdilo. Što više, ćudnovato ali istinito, ne nađoh za vremena apostola ni spomena o Papi, koji bi nasljednik sv. Petra i namjesnik Isusa Krista bio, kao ni o Muhamedu, koji tada ni postojao nije.

Vi ćete, moj gospodine Maninge [engleski biskup], reći, da ja Boga hulim, a vi gospodine Piccoe da sam poludio. Ali oboje je neistinito. Pročitao sam cijeli Novi testamenat, pa izjavljujem pred Bogom, podižem ruku na ovo ras-pelo, da o papinstvu kakvo je danas ni traga našao nisam.

Štovana braćo, ne uskratite mi vašu pozornost, jer vašim mrmljanjem i prekidanjem ne opravdavate ni malo one, koji s ocem Hijacintom kažu, da ovaj crkveni Sabor nije slobodan, jer da je našem umu unaprijed nametnut bio.

Hvala budi njegovoj Ekselenciji gospodinu biskupu Dupanloupu na znaku priznanja: to me bodri da nastavim.

Čitajući svete spise pomnjom kojom me Bog obdari, ne nađoh ni jedno poglavlje, ni jedan stih, u kojem bi Isus Krist sv. Petru vlast među apostolima bio dao.

Kad bi Šimun sin Jonin ovo bio, za koga mi danas njegovu svetost Pia IX. držimo, onda je čudnovato, da Isus Krist nije njemu rekao: “Kad ja svojem ocu uzadëm, slušajte Šimuna Petra, kao što ste mene slušali. Ja ga imenujem svojim namjesnikom ovdje na zemlji.”

No Isus Krist ne govori nigdje o ovomu, dakle ni ne misli Crkvi glavara postaviti. Dapače obeća apostolima prijestolja, da sude dvanaest onih plemena izraelskih, obećao je to svoj Dvanaestorici, a nije rekao da će jedan prijestol nad ostalima biti, koji da Petar taj bude. Što moramo dakle iz te šutnje zaključiti? Razum nam kaže, da Isus Krist nije imao namjeru sv. Petra za glavara apostolskog postaviti.

Kad je Isus Krist apostole za osvojenje svijeta razaslao, dade svima jednaku moć i obećanje Svetoga Duha. Dopustite mi da gore rečeno opetujem.

Kad bi Krist namjeravao Petra postaviti svojim namjesnikom, jamačno bi ga i vrhov-

nim zapovjednikom nad svojom duhovnom vojskom imenovao.

Isus Krist je, kao što to Sveto pismo svjedoči, Petru i ostalim apostolima zabranio gospodariti i silu upotrebljavati ili moć po primjeru poganskih kraljeva imati (Lk 22,25). Da je Petar tada Papa bio, Isus Krist zaista ne bi tako govorio, a i po našem predanju ne bi onda Papa imao kao znak duhovne i zemaljske moći dva ključa, već dva mača u ruci.

Jedna točka, moram reći, jako me je iznenadila, koju su poslije dužeg umovanja ovako protumačili: Da je Petar Papom bio izabran, ne bi bilo dopušteno njegovim sudrugovima poslati ga s apostolom Ivanom u Samariju, da ondje navješta evanđelje Sina Božjega.

Što bismo mi, poštovana braćo, mislili, kad bismo se u ovom trenutku usudili poslati njegovu svetost Pia IX. i njegovu Ekselenciju gosp. Plantiera u Carigrad, tamošnjem Patrijarhu, da se ovaj obveže da će razdoru na Istoku jednom konac učiniti.

Na to nam se nameće još važnije pitanje. U Jeruzalemu sakupio se opći crkveni sabor, da stvori zaključak vrhu pitanja koja pravovjerje razdvajaju. Da je Petar Papa bio, tko bi taj crkveni sabor sazvati imao? Sveti Petar!

Tko bi zaključke crkvenog sabora formulirao i obznanio? Naravno, da opet — sveti Petar. Ali toga nije bilo. Petar je prisustvovao tom crkvenom saboru kao i ostali apostoli, pak ne on, nego sveti Jakob sabrao je glavni sadržaj, a kada su zaključci proglašeni, učinio je to u ime apostola, starješina i braće (Dj 15).

Činimo li mi tako u našoj Crkvi? Što više o tomu predmetu razmišljam, tim više se osvjeđavam da se u Svetom pismu sin Jonin nikako za namjesnika Crkve smatrati ne može: i dočim mi učimo da je Crkva na sv. Petru utemeljena, kaže nam apostol Pavao, o čijem ugledu dvojbe nema, u svojem pismu Efežanima (2,20), da je Crkva utemeljena na temelju apostola i proroka s glavnim utemeljiteljem Isusom Kristom.

Isti apostol Pavao vjeruje tako malo u vrhovništvo svetog Petra, da očitom karom one, koji kažu (1 Kor 1,12): “Ja sam Pavlov, ja sam Apolonov, ja sam Petrov, a ja Isusa Krista”, daklem kad bi Petar namjesnik Isusa Krista bio, jamačno ne bi se Pavao usudio tako ozbiljno one koriti, koji su njegovi suapostoli bili.

Isti apostol Pavao napominje apostole, propovjednike, evanđeliste, učitelje i pastire, kad o zvanjima crkvenim govori.

Ne može se, štovana braćo, ni pomisliti, da bi ovaj veliki apostol Pavao zaboravio prvo zvanje, to jest papinstvo napomenuti kad bi isto namjesništvo po Bogu zaista postojalo. Ova zaboravnost čini mi se tako nemogućom, kao da povjesničar ovoga crkvenoga Sabora ne spomene njegovu svetost Pia IX. — [Više glasova se čuje: “Šuti, bezbožniče, šuti!”] — Umirite se, štovana braćo, još nisam pri koncu. Zabranjujući mi dalje nastaviti, dokazujete svijetu da nepravdu činite, jer želite neznatnog člana ove skupštine ušutkati.

Apostol Pavao ne spominje ni u jednom pismu, koje je na mnogobrojne općine razaslao, o vrhovništvu ovom. Kad bi ovo prvenstvo postojalo bilo, kojim bi, jednom riječju, Crkva vidljivog poglavara imala, koji bi u naučavanju nepogrješiv bio, bio bi taj apostol jamačno to prvenstvo spomenuo. Što sam rekao? On bi u ovom velevažnom predmetu poduzeo pismo napisao! Jer kako bi on, koji je uistinu zgradu kršćanskog naučavanja podigao, na temelj i temeljni kamen zaboraviti mogao? Ako dakle ne možemo i ne smijemo reći, da je Apostolska crkva krivovjerna bila, to moramo i priznati, da Crkva nikad nije bila ljepša, čišća i svjetlija, nego za vremena kada jošte Pape nije bilo. — [Vika: “Nije istina, nije istina!”] —

Neka gospodin Laval kaže da “nije”, jer ako se jedan od vas, štovana braćo, usudi i pomisliti, da je Crkva, imajući danas Papu za vladara, čvršća u vjeri, čišća u ćudorednosti, nego li je Apostolska crkva, to neka otvoreno pred cijelim svijetom ispovijeda, jer ovo je središte od kuda će naše riječi na sve krajeve svijeta dopirati.

O Papinoj moći ne nađoh ni traga u spisima Pavla, Ivana i Jakova. I sam Luka, povjesničar apostolskog djelovanja pri širenju Isusove vjere, ne spominje ovu velevažnu točku. Ta šutnja ovih svetih ljudi, čija pisma sačinjavaju jedan dio kanoničkih ili Bogom nadahnutih spisa, nedokučiva mi je, pa bi bila i neoprostiva, kao da je na primjer Thiers, koji je pisao povijest Napoleona Bonaparte, carev naslov izostavio.

Ovdje vidim jednog člana, koji prstom pokazujući na mene veli: “Evo raskolničkog biskupa, koji je pod lažnom zastavom u našu sredinu došao.”

Ne, ne, štovana braćo, nisam ja u ovu časnu skupštinu kao lopov kroz prozor unišao, nego na vrata kao i vi svi. Moj biskupski naslov daje mi pravo za to, a kao kršćanina sili me savjest ispovjediti što istinom smatram.

Šutnja svetog Petra jest vjerojatan dokaz. Kad bi ovaj apostol namjesnik Isusov na zem-

lji bio, za kakvoga ga mi proglašujemo, to bi on sam za to jamačno znati morao, a kad je on za to znati morao, zašto nije barem jednom djelovao kao Papa? Mogao je djelovati na Duhove, držeći prvu propovijed, ali on to nije činio, mogao je djelovati na crkvenom saboru u Jeruzalemu ili u Antiohiji, no i to nije učinio, pa to ne učini ni u ona dva pisma, koja je na Crkvu upravio. Štovana braćo, možete li vi sebi takvog Papu predstaviti, da je Petar zaista Papom bio?

Kad ga već Papom držati hoćete, naravno je da ustvrditi morate, da je njemu samome ta okolnost nepoznata bila. No pitam svakoga, koji je iole u stanju misliti, da li je takvo umovanje moguće. Ja tvrdim, da Crkva za vremena apostolâ Pape nije imala, a kad se protivno tvrdi, onda bi se sva Sveta pisma morala spaliti ili sasvim mimoići.

Sa svih strana čujemo: nije li Petar bio u Rimu, nije li bio razapet glavom dolje obrnut, nisu li mjesta s kojih je naučavao i oltari na kojima je svetu misu držao, u ovom vječnom gradu?

Da je Petar u Rimu bio, temelji se, štovana braćo, samo na predanju, no neka je i biskupom bio u Rimu, kako možete iz njegove biskupske časti i njegovo vrhovništvo dokazati?

Josip Juraj Strossmayer

Scaliger, veleum, nije se ustručavao tvrditi, da se biskupstvo i stanovanje Petra u Rimu među smiješne priče uračunati mora. — [Vika: “Začepite mu usta! Dolje s njim!”] — Štovana braćo, pripravan sam šutjeti, no nije li bolje u ovakvom Saboru sve ispitati kao što to apostol zapovijeda, pa samo “dobro” vjerovati? Ali imamo diktaturu, pred kojom i sama njegova svetost Pio IX. klanjati se i šutjeti mora. A to je povijest. Ona nije kao neka priča, kojom bi se postupati moglo kao lončar sa svojom glinom. Povijest je alem, koji slova na staklo reže, koja se ne mogu više izbrisati. Do sada sam se uvijek pozivao na povijest: pa ako za apostolsko vrijeme ni riječi o papinstvu našao nisam, to nije moja krivica, nego povijesti. Želite li me dovesti u položaj čovjeka, koji je radi izopačenja istine okrivljen? Činite, ako to možete.

Zdesna dopiru mi riječi: “Ti si Petar, na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju.” (Mt 16,18) Ovom prigovoru želim, štovana braćo, odmah odgovoriti, no prije toga ću vam plod moga istraživanja povijesti saopćiti.

Budući da za apostolsko vrijeme ni traga o papinstvu ne nađoh, pomislih da ću to možda naći u Crkvenoj povijesti. Otvoreno vam kažem, tražio sam u prva četiri stoljeća, da li se

gdje god ime Pape nalazi, pa gle, nigdje toga nisam našao. Sigurno neće nijedan od vas posumnjati o velikom ugledu velikoga i slavnoga Augustina, svetog biskupa Hiponskog. Ovaj pobožni čovjek, dika i slava Katoličke crkve, bio je tajnikom na crkvenom saboru u Melini. Među zaključcima ove časne skupštine možemo sljedeće velevažne riječi naći: tko želi one otkraj mora priznati, toga nitko u Africi u crkvenu zajednicu ne prima. Afrikanski biskupi nisu htjeli priznati Rimskog biskupa, što više, svakoga su progonili ako je priznavao Rim.

Sa šestoga crkvenoga sabora, koji se je u Karthagi pod biskupom Aurelijem održavao, pisali su svi biskupi Celestinu, biskupu Rimskom, opominjali ga da priziva a ne prima kojega bi mu afrikanski biskupi i svećenici slali, da nadalje poslanike ili komesare više ne šalje i da ljudsku oholost u Crkvu ne uvede. Da je patrijarh Rimski odmah isprva pokušao svu vladu i najveći ugled u svojoj osobi usredotočiti, sasvim je izvjesno, ali je to i očito, da takovo vrhovništvo nigda posjedovao nije, kakvo mu ultramontanci nametnuti hoće. Da li bi se afrikanski biskupi još prije Augustina usuđivali zabranjivati slati pozive na njegov vrhovni sud, kad bi on vrhovništvo zaista bio

imao? Rado priznajem, da je Rimski patrijarh prvo mjesto imao, kao što to zakon Justinijana veli: “Učinimo po Zaključcima četiri crkvena sabora, da bude sveti Papa staroga Rima prvi biskup, a arcibiskup u Carigradu, kojeg nazvaše novi Rim, da bude drugi. Na to ćete vi da reknete, klanjaj se dakle papinskom vrhovništvu.”

No, časna braćo, ne stvarajte zaključke prebrzo, jer zakon Justinijana ovakav napis ima: “O redu mjesta patrijarha”. Ovdje je samo prvenstvo naređeno, ali nije moć i vrhovna uprava dana. Na primjer, kad bi se svi talijanski biskupi sakupili u Florenciji na saboru, pa da prvenstvo prvi biskup iz Florencije ima — tako isto na istoku patrijarh Carigradski, a u Engleskoj arcibiskup Canterburški: no iz ovoga prvenstva ne može si ni jedan vrhovnu moć nad svojim sudrugovima izraditi. Važnost Rimskog biskupa ne proizilazi iz božanstvene punomoći, nego poradi važnosti samoga grada u kojem su stanovali. Gospodin Darbog nema više časti od arcibiskupa Avignonskog, no zato mu daje Paris znamenitost, koju ne bi imao, kad bi svoju palaču na Rhoni mjesto na obalama Seine imao. To isto valja u građanskim i političkim okolnostima. Prefekt iz Florencije nije moćniji od onoga iz Puglia, no u građan-

skim i političkim odnošajima ima ipak veću važnost.

Već od prvih stoljeća trsi se Rimski patrijarh, da zadobije vrhovnu upravu, te na nesreću umalo je ne dostiže: njegovi zahtjevi nađoše otpora u zakonu kojega je car Teodozije II. izdao, da patrijarh Carigradski isti ugled ima kao i onaj Rimski, a na crkvenom Saboru u Calcedonu učiniše biskupa starog i novog Rima, također u crkvenim stvarima jednakim.

Šesti crkveni sabor u Karthagi zabrani svima biskupima primiti naslov kneza ili vrhovnih gospodara.

U pogledu naslova “opći biskup”, kojega si Pape kašnje pridodaše, napisa sveti Grgur, misleći da se njegovi nasljednici nigdje s ovim naslovom resiti neće, sljedeće:

“Ni jedan od mojih predšasnika da se ne usudi ovo nesveto ime primiti, jer kad si sam Patrijarh ovo ime daje, potkapa vrijednost svoga imena. Neka se kloni svaki kršćanin težiti za naslovom, kada uzima svojoj braći časno i dobro ime.”

Ove riječi sv. Grgura odnose se na njegovog sudruga u Carigradu, koji je za prvenstvom u Crkvi težio. Papa Pelagije II. naziva Carigradskog biskupa Ivana, koji je za čašću prvog svećenika težio — bezbožnim i nesvetim.

“Ne poželi si — reče on — naslov općeg biskupa, koji si je Ivan nezakonito prisvojio; ne puštajte ni jednom Patrijarhu ovo oskvrnuto ime nositi, jer će nas velike nesreće stići, ako se među svećenicima takovi pojave. Dostiglo bi ih ono što se o njima proriče: ‘On je kralj sinova oholosti.’” (Pelagije II., pismo 13.)

Ova svjedočanstva, a mogao bih sličnih jednake vrijednosti na stotine još navesti, svjedoče kao sunce jasno, da su Rimski biskupi mnogo kašnje za opće biskupe i glavare Crkve priznati. A osim toga kome nije poznato, da je od godine 580. do Drugoga ekumenskog sabora u Carigradu, između više od 1109 biskupa, koji na prvih šest sabora djelovahu, samo 19 biskupa sa zapada prisutnih bilo.

Tko ne zna, da crkveni sabori po carevima, bez znanja i protiv volje biskupa Rimskih bijahu sazivani. Tko ne zna da je Hosij, biskup Kordovanski, predsjednikom Nicejskog sabora bio i zaključke istoga proglasio. Isti Hosij predsjedao je i poslije toga crkvenoga sabora Saboru u Sardiki, na koji poslanik biskupa Rimskog Julije pripušten nije bio.

S tim neka bude dosta, časna braćo, no hoću jošte o dokazima progovoriti koje ste malo prije poradi utemeljenja biskupa Rimskog naveli.

Pod stijenom, na kojoj je sveta Crkva sa-
građena, razumijete vi Petra. Da je to prava
pravcata istina, to bi bilo našem pravdanju
konac: ali naši očevi, koji su o tome nešto zna-
ti morali, nisu mislili kao mi.

Sv. Ćiril u svojoj četvrtoj knjizi o Trojstvu
kaže: “Mislim da se pod stijenom sasvim si-
gurno vjera apostola razumjeti mora.” Sv. Hi-
larij, biskup Poitierski, piše u drugoj svojoj
knjizi o Trojstvu: “Stijena je blagoslovljena i
jedina je stijena vjera, koju je Petar priznao.”
U šestoj knjizi opet kaže isti: “Na ovoj stijeni,
to jest vjeroispovijesti, je Crkva sagrađena.”

“Bog je”, veli sveti Hijeronim u šestoj knji-
zi, “po svetom Matiji svetu Crkvu na ovoj sti-
jeni utemeljio, a to je stijena, od koje je apo-
stol Petar ime dobio.” Dalje kaže sv. Hrisos-
tom u svojoj 53. propovijedi o Matiji: “Na toj
stijeni želim svoju Crkvu utemeljiti, to jest,
na vjeroispovijedi.” Što je pak bila ispovijed
apostola? “Ti si Isus Krist, Sin Boga živoga.”

Ambrozij, sveti arcibiskup Milanski (u 2.
poglavlju pisma na Efežane), Bazilij Selencij i
oci Kalcedonskog crkvenog sabora pišu isto
tako.

Među svima učiteljima kršćanskog starog
vijeka pripada sv. Augustinu prvo mjesto, oso-
bito što se znanosti i svetosti tiče: čujte dakle

što se u ovom drugom razlaganju u pismu Ivanovu piše: “Što znače riječi: ‘Želim svoju općinu na ovoj stijeni sagraditi.’ Na ovoj vjeri, to jest na vjeri koja kaže: ‘Ti si Isus Krist, sin Boga živoga.’” A u 124. razlaganju nalazimo ovo vrlo znamenito mjesto: “Na ovoj stijeni, koju si priznao, želim svoju općinu sagraditi, jer je Isus Krist ta stijena bio.”

Da taj veliki biskup nije vjerovao, da je Crkva na sv. Petru sagrađena proizlazi jasno iz njegovih riječi u 13. propovijedi: “Ti si Petar i na toj stijeni, koju si priznao, na toj stijeni, koju si spoznao, to jest na tvojoj ispovijedi: ‘Ti si Isus Krist, Sin Boga živoga’, hoću svoju Crkvu sagraditi, jer sam Sin Boga živoga, a hoću je sagraditi na sebi samom, a ne pak na tebi.” A kako je Augustin o ovome znamenitom mjestu mislio, tako je vjerovalo cijelo kršćanstvo onoga doba.

Skupno, sve u jedno tvrdim:

1. Isus je istu moć apostolima dao kao i Petru.

2. Da apostoli u Petru nikada namjesnika i nepogrješivog učitelja priznavali nisu.

3. Da Petar ni pomislio nije da bude Papom, niti je igda kao Papa djelovao.

4. Da su u prva dva stoljeća državni sabori veliku čast Rimskom biskupu nad Crkvom da-

vali, poradi znamenitosti grada Rima priznavali, da su mu samo čast, a ne vrhovnu upravu podijelili.

5. Da sveti oci ono znamenito mjesto: “Ti si Petar i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju”, nikada tako razumjeli nisu, kao da je Crkva na Petru sagrađena, već na stijeni (ne super Petrum, već super Petram), tj. na vjeroispovijedi toga apostola.

U sasvim dobroj namjeri i kršćanskoj svijesti stvaram taj neoboriv zaključak iz povijesti i razuma, da Isus Krist Petru nije podijelio vrhovništvo, da Rimski biskupi nisu trebali biti vladari Crkve, nego su to postali prisvajajući si pomalo sva prava biskupske časti. — [Glasovi: “Šuti, besramni protestante, šuti, šuti jednom!”] — Ja nisam besramni protestant, zaista ne, i tisuću puta ne! Povijest nije katolička, ni engleska, ni kalvinska, ni luteranska, ni armenska, ni istočno-grčka, a najmanje ultramontanska. Ona je snažnija, nego sve vjeroispovijedi i zakoni ekumenskih crkvenih sabora. Piši protiv povijesti ako smiješ, ali nisi je u stanju uništiti, kao što ni jedne cigle iz Koloseuma istrgnuti ne smiješ, a da se ovaj ne sruši. Ako sam što protivno iz povijesti rekao, posvjedočite to iz povijesti, a ja ću onda moje riječi oporeći: no strpите se, pa ćete vidjeti da

nisam sve ono rekao, što sam htio reći i mogao, pa da znadem da se za mene na Trgu sv. Petra lomača sprema, ne bih šutio i zato ću nastaviti.

Gospodin Dupanloup napomenuo je sasvim pravo u svojim znamenitim primjerima o tom Vatikanskom saboru: ako Piu IX. za nepogrješivog proglasimo, dosljedno moramo tvrditi, da su i njegovi svi predšasnici nepogrješivi bili. Ali proti tomu, štovana braćo, podiže se snažno povijest, uvjeravajući nas, da su nekoji Pape strašno zabludjeli bili. Proti ovom možete prosvjedovati ili zaniijekati, kako vam je volja, no ja ću to dokazati.

Papa Viktor (192.) odobravao je isprva montanizam, zatim ga je proganjao.

Marcelin (296.—303.) bio je sluga krivobojstva: pohađao je hram Vesne, obožavajuć tu boginju. To je samo časak slaboće, odgovorit ćete vi, ali ja kažem, pravi namjesnik Isusa Krista umire prije nego postane otpadnikom.

Liberij (385.) odobravao je progonstvo Atanasijevo i priznao arijanizam, da iz progona bude pušten i opet u službu postavljen.

Grgur I. (578.—590.) naziva bezbožnikom svakoga, koji bi se općim biskupom nazvati dao, a naprotiv Bonifacij III. (607.—608.) naveo

je cara Thoku, ocoubojicu, da mu taj naslov podijeli.

Paskal II. (1088.—1099.) i Eugenije (1145.—1153.), obojica odobravaše, dočim ih je Julij II. (1509.) i Pio (1560.) zabranjivao.

Eugenij IV. (1433.—1439.) odobravao je Bazelski koncil i pričešćivanje iz kaleža Češkoj crkvi, dočim je Pio II. (1458.) tu dozvolu opozvao.

Hadrijan (867.—872.) proglasio je građanske ženidbe valjanim, koje Pio VII. osuđuje.

Siksto V. (1585.—1590.) izdao je jedan svezak Biblije i preporučio ju nekom bulom (papski list), što je opet Pio VII. osudio.

Klement XIV. (1700.—1721.) ukinuo je red jezuita, koji je Pavao III. (1540.) dopustio, a Pio VII. opet ukinuo.

A čemu da tako daleko dokaze tražimo. Nije li ovdje prisutni sv. Papa u svojoj buli, kojega ovaj Sabor uređuje, za slučaj svoje smrti, dok sjednice ovog Sabora traju, sve opozvao, što je s ovim Saborom od prošlih vremena u protuslovlju, pa makar to bilo i od samih njegovih predšasnika naređeno. Zaista, da ovo ne bi tako važno bilo, kad bi Pio IX. ovu naredbu s propovjedaonice proglasio, nego što on istu tu svoju volju iz dubine svog groba, ostalim vladarima Crkve nalaže. Nikada ne bi

dokončao, časna braćo, kada bih vam sva protuslovlja Papâ i njihova naučavanja tumačiti htio. Kad dakle nepogrješivost sadanjeg Pape izreknete, to ujedno morate i dokazati (što je baš nemoguće), da si Pape nisu nigda protuslovile, ili morate opet izjaviti, da Vam je Duh Sveti objavio, da nepogrješivost Pape od godine 1870. počima. Imate li toliko drzovitosti, jedno ili drugo učiniti?

Moguće je, da će narodi teološka pitanja mimoići, jer ih ne razumiju, a važnost njihovu ne dokučuju: ali premda su nemarni glede načina, nisu glede čina.

Ne varajmo sami sebe. Ako nauk o nepogrješivosti potvrdite, to će se protestanti, naši protivnici, tim većom drzovitošću na razvaline popeti, kojim smo mi sami uzrokom, jer već i povijest za se imadu, dočim mi protiv njima samo naše zanijevanje imademo. Što im znademo odgovoriti, ako nam sve Rimske biskupe, počam od Petra pa sve do njegove svetosti Pia IX. navedu? A da su svi takovi bili, kao što je Pio IX. mogli bi se slavodobitno ponositi, ali, žali Bože, nije tako. — [Glasovi: “Šuti, šuti, dosta je!”] — Ne vičite, gospodo, proti meni. Ako se vi povijesti bojite, to se pobijeđenim priznajete, a osim toga, ako svu vodu rijeke Tibera preko povijesti pustite,

niste u stanju ni jednog lista joj uništiti. Dopusnite da govorim, a ja ću čim kraće da proborim o tom velevažnom pitanju.

Papa Virginij (538.) kupio je papinsku čast od Belizara, namjesnika cara Justinijana. Istina je, da nije svoju riječ održao, niti obećanu svotu platio. Je li to zakoniti način da se tijara Rima pribavi? Drugi kalcedonski sabor osudio je ovaj postupak ovako: Svaki biskup, koji tu čast novcem postigne, ima se skinuti.

Papa Eugenij III. (1145.) slijedio je Virgila. Sv. Bernard, sjajna ta zvijezda svoga vremena, ukorava tog Papu sljedećim riječima: “Jeste li u stanju jednoga mi samo čovjeka velikog grada Rima naznačiti, koji bi vas za Papu priznao, da nije za to novaca dobio?”

Štovana braćo, je li moguće, da je Papa, koji na kapijama hrama novčane zavode podiže, od Svetog Duha nadahnut? Ima li takovi pravo podučavati, da je Crkva nepogrješiva? Pripovijetka o Formosu jamačno je svima poznata. Stjepan XI. dade njegovu lješinu, koja je u papinskom odijelu zakopana bila, iskopati, prste, kojima je blagoslov dijelio, sjeći, te s izrekom da je vjerolomac i kopile bio, u Tiber baciti. Njega zatvori, otrova i zaguši narod.

Da vidimo, kako je ovaj predmet opet u red doveden.

Roman, nasljednik Stjepanov, a za njim Ivan X. odobriše djela Formosova.

Odgovorit ćete mi — to su pripovijetke, a ne povijest. — No pođite u Vatikansku knjižnicu, pa čitajte Platiha, povjesnika papinskog i spise Baronija (898.).

Ovo su događaji, koje bi radi časti Svete Stolice na stranu ostavili, da se ne radi, da nauka o tomu svoj stav odredi, a koja u našoj sredini veliki jaz počiniti može.

Zar da iz ljubavi prema štovanoj materi Crkvi šutimo?

Ja idem dalje.

Učeni kardinal Baronij (912.), govoreć o Papinom dvoru ovako veli: “Čemu je u ono doba naličila Rimaska crkva, kakove su izvikane, ali moćne žene vladale u Rimu? One su biskupske časti dijelile, mijenjale i oduzimale, i žalibože, one su bile u stanju svoje ljubavnike, ove krive Pape na prijestolje Petra podići.”

To nisu pravi Pape bili, reći ćete, no neka bude tako: ali kada su na prijestolju u Rimu kroz pedeset godina protupape sjedili, gdje ćete nasljedstvo papinstva započeti? Kako je mogla Crkva sto pedeset godina bez glavara opstojati?

I čudnovato, veći dio tih protupapa proizlazi iz plemena raznih Papa, i to će biti oni, koje je Baronij opisao: “Pa sam Genebrado, najveći slavitelj Papa, usudio se je u svojem časopisu reći (901.): ‘Ovo stoljeće je baš nesretno, jer skoro je tomu 150 godina, od kako Pape vrline svojih predšasnika ne slijede i mogu se prije odmetnicima nego apostolima nazivati.’”

Mogu misliti, kako se je taj znameniti Baronij rumenio, kad je djela rimskih biskupa pripovijedao. O Ivanu XI. (931.), sinu Pape Sarazija s Marcijom, napisao je ove riječi: “Sveta Crkva, to jest Rimsko, osramočena je strašno ovim izrodom.”

Ivan XII. (966.) u svojoj 18. godini, koji je bio po svojim ljubavnicama Papom izabran, ni za dlaku nije bolji bio od svojih predšasnika.

Žao mi je, časna braćo, što toliko prljavština moradoh na vidik iznijeti, zato ću da šutim o Aleksandru VI., ocu i ljubavniku Lukrecije: neću da navedem Ivana XXII. (1316.), koji je neumrlost duše nijekao i koji je ekumenskim saborom u Konstanci dostojanstva lišen.

Neki će možda prigovoriti, da taj sabor nije bio javan: ako je tome tako, onda dosljedno, da se ni izbor Martina V. (1417.) zakonitim

smatrati može. Ali kamo će tada papinsko nasljedstvo? Možete li ovomu opet prigovor naći?

Neću da govorim o razdoru, koji je Crkvu obeščastio. U ono doba bilo je prijestolje u Rimu po dvojici, a često i po trojici takmaca zauzeto. Koji je od njih pravi Papa bio?

Opetovano vam velim: ako nepogrješivost sadanjega biskupa Rimskog sada zaključite, morate nepogrješivost sviju biskupa prijašnjih, bez razlike potvrditi, a kako biste to u stanju bili učiniti, kad vam povijest bjelodano veli, da su Pape u svom naučavanju često zabudili. Možete li dakle tvrditi, da su lakomi, rodoskrvni, ubojni i radi simonije okrivljeni, namjesnici Isukristovi? Ali, časna braćo, takovu rugobu tvrditi, značilo bi Isusa Krista izdati: gore bi sagriješili protiv Isusa nego Juda: to bi značilo Njemu blato u lice bacati. — [Glasovi: “Dolje s govornice brzo, začepite tomu krivovjercu usta!”]

Štovana braćo, vi glasno vičete, no bilo bi časnije, kad bi moja načela i dokaze na vagi svetosti mjerili. Vjerujte mi, povijest ne daje se više ponoviti: tu je i ostaje za uvijek, za ozbiljni prosvjed protiv nauke o nepogrješivosti Pape. Možete jednoglasno proglasiti, no moga glasa nikada dobiti nećete.

Svi pravovjerni, gospodo, uprli su oči u nas, očekujući od nas lijeka protiv nebrojenih zločina, koji Crkvu obeščašćuju. Zar ćete ih u toj nadi prevariti? Prevelika vas odgovornost pred Bogom očekuje, ako ovu svečanu priliku propustite, koju nam Bog za liječenje prave vjere daje.

Hajdemo braćo, da ju upotrijebimo, oružajmo se svetom hrabrošću, učinimo tešku ali plemenitu nategu, obazrimo se na nauk apostola, bez kojih ćemo u bludnji, tmuni i krivoj predaji ostati.

Upotrijebimo naš razum, jer držimo apostole i proroke za jedine naše nepogrješive učitelje u pogledu svih pitanja. Što moram činiti da blažen budem? Kad budemo o tom odlučili, tada smo i temelj našoj vjeri položili.

Čvrsto i postojano ćemo stajati na vječitoj stijeni od Boga danoj u Svetom pismu, puni pouzdanja pred svijetom, jer nećemo drugoga osim raspetoga Isusa Krista priznati.

Mi ćemo biti svuda pobjeditelji i Rimaska crkva imać će svoju 89. godinu (tj. preustrojstvo). — [Žestoka vika: “Dolje, napolje protestante, kalvine, izdajico Crkve!”]

Ne, nikako, gospodo, mene vaša vika ne plaši, ako su moje riječi žestoke, ipak je moja

glava mirna. Ja ne pripadam ni Lutheru, ni Kalvinu, ni Pavlu, ni Apolonu, nego jedino Isusu Kristu. — [Na ovo vika: “Prokletstvo, prokletstvo otpadniku!”]

Prokletstvo! Gospodo, prokletstvo! Dobro znate, da ne prosvjedujete proti mene, nego proti svetim apostolima, pod čiju zaštitu bih želio da ovaj Sabor stavim.

O, da bi oni iz grobova ustali, sigurno bi govorili na moja usta, a govor njihov ne bi se ni malo razlikovao od mojega.

Što biste im protureći mogli, kad bi vam iz spisa dokazali, da je papinstvo od evanđelja Isusa Krista udaljeno, tj. od onoga što su oni propovijedali i svojom krvlju potvrdili. Bi li se usudili njima reći, da nauku naših Papa, naših Bellarmina, naših Ignacija Loyola više cijenite negoli njihovu?

Ne, i tisuću puta ne. Nije moguće da su uši začepili da ne čuju, oči pokrili da ne vide, a srca otupili da više ne osjećaju. A kad bi Onaj gore nas kazniti i svoju tešku ruku na nas podići htio, kao što je to s faraonom učinio, onda ne treba da vojnicima Garibaldi dopusti, da nas iz ovoga vječnog grada protjeraju.

Ublažite se, poštovana braćo, spasite Crkvu od propasti, ispitajte Sveto pismo, koje će

vam pokazati pravu vjeru, koju vam valja vjerovati, štovati i priznati.

Rekoh, a Bog mi bio u pomoć!

[Ove zadnje riječi bile su primljene s takvim negodovanjem, da se je cijela dvorana tresla. Biskupi su svi ustali, a mnogi se udaljili iz dvorane. Mnogi Talijani, Amerikanci, Nijemci i Mađari, a i nekoji Francuzi i Englezi, opkoliše hrabrog govornika, pružiše mu ruku u znak odobravanja.

Takav govor doveo bi hrabrog biskupa u XVI. stoljeću sigurno na lomaču, dočim su ga suvremenici hvalili i slavili na cijelom svijetu.]

“Obuzet čuvstvom odgovornosti pred Bogom, proučio sam što dublje spise Staroga i Novoga zavjeta, i te dostojne spomenike istine zapitao, da li je Sveti Papa, koji ovdje predsjedja, uistinu nasljednik svetoga Petra, namjesnik Isusa Krista i nepogrješivi učitelj Svete Crkve? ... Čitajući svete spise pomnjom kojom me Bog obdari, ne nađoh ni jedno poglavlje, ni jedan stih, u kojem bi Isus Krist sv. Petru vlast med apostolima bio dao. ...”

Biskup Josip Juraj Strossmayer

ISBN 953-6409-04-6